

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

Núm. 1.311

Dimarts, 3 de gener del 2017

SUMARI

- 1 Eugeni S. Reig ► El meu model lingüístic (i 2)
- 2 Pau Vidal ► El catanyol es cura
- 3 Magí Camps ► Carregar les piles
- 4 Josep V. Font ► La llengua necessita estima, tanmateix
- 5 El Cercle Vallcorba obre espai web
- 6 Teresa Tort ► Estalzí
- 7 Salvador Pardo ► Llenguatge administratiu (D) (i 3)
- 8 Reminiscències ► Josep Badia i Torras. La llar de foc
- 9 Rudolf Ortega ► Tots els dubtes: pronoms (5)
- 10 Llengua, Societat i Comunicació ► Sumari del núm. 14 (2016)
- 11 Enllaços

Regaleu(-vos) l'InfoMigjorn

InfoMigjorn és un butlletí setmanal que distribueix missatges informatius relacionats amb la llengua catalana.

ISSN 2462-7003 Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots

Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php> Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat   @InfoMigjorn

1 El meu model lingüístic (i 2)

Eugeni S. Reig

Introducció a *El valencià de sempre* (Alzira: Bromera, 2015), pàg. 7-15

<http://www.migjorn.cat/historic/20151226.2455.html>

[Vegeu la primera part d'“El meu model lingüístic” en l'InfoMigjorn 1.310](#)

- En les datacions seguisc el criteri de Josep Ruaix, és a dir, use la preposició contracta *del* per als anys 2000 i posteriors i 1099 i anteriors, però use la preposició *de* per als anys compresos entre 1100 i 1999.
- Empre, indistintament, *enlloc* i *en cap lloc*. En els exemples use *en cap de lloc*.
- Escric quasi sempre *alguna cosa* i només de manera excepcional *quelcom*.
- Use les partícules pronomino-adverbials *en* i *hi* d'acord amb la normativa vigent. No use mai la forma *ne* (no normativa) a no ser que siga en algun exemple en què vulga reflectir la parla col·loquial.
- En lloc de *mentre*, escric sempre *mentres*, amb l'anomenat sufix adverbial, una *s* epitètica que també duen paraules com ara *abans*, *corrents*, *ensems* o *llavors*.
- Faig servir quasi sempre la locució adverbial de lloc *a on* i només esporàdicament l'adverbi *on*.
- Empre de manera indistinta l'adverbi *malauradament* i la locució adverbial *per desgràcia*. No acostume a emprar l'adverbi *desgraciadament*.
- Use quasi sempre *prou* i només esporàdicament *suficientment*.
- Use quasi sempre *sovint* i només esporàdicament *freqüentment*.
- Use sempre *després-demà* i *després-ahir*, mai *demà passat* i *abans d'ahir*.
- Use *anit* amb el significat que li donem els valencians a eixe adverbi, és a dir 'la nit d'ahir'. No use l'expressió equivalent *la nit passada*. De la mateixa manera, use *després-anit* amb el significat de 'la nit de després-ahir' d'acord amb l'ús que habitualment fem els valencians d'eixe adverbi.
- Use sempre *avant* i *arrere*, mai *endavant* i *endarrere*.
- Use sempre *així* i només a voltes, en algun exemple, *aixina*.

- Use l'adverbi *adés* amb el significat que li donem els valencians, és a dir, 'en un temps passat molt acostat al present'. També use, si ho considere convenient, les expressions equivalents *fa una estona*, *fa un instant* i *fa un moment*.
- Escric sempre els possessius tòncics femenins amb *u* intervocàlica, tant en singular com en plural: *meua*, *teua*, *seua*, *meues*, *teues*, *seues*.
- Use sempre les formes reforçades (o invertides) dels pronoms febles (o àtons) *em*, *et*, *es*, *ens* i *us*. Les formes plenes *me*, *te*, *se*, *nos* (o *mos*, plural analògic de *me*) i *vos* les use només ocasionalment, si cal, en algun exemple en què considere que he de reflectir la llengua col·loquial. En el text dels meus escrits no use mai la forma plena *vos*, encara que el seu ús és normatiu.
- Use sempre la forma reforçada del pronom de tercera persona davant dels verbs començats per *s-*, *ce-* o *ci-* (escric *es sent*, no *se sent*, *es suposa*, no *se suposa*, *es saben*, no *se saben*, *es celebra*, no *se celebra*, etc.), de la mateixa manera com ho feien sovint Pompeu Fabra, Manuel Sanchis Guarnier o Enric Valor. Els que defenen que cal escriure la forma plena del pronom feble de tercera persona davant dels verbs començats per *s-*, *ce-* o *ci-* per a evitar una cacofonia, haurien d'explicar per quins motius no s'ha d'actuar de la mateixa manera amb els pronoms febles de primera i de segona persona i, per tant, escriure també *me menjaré* en lloc de *em menjaré* o *te tiraré* en lloc de *et tiraré*. Cacofonia significa 'malsonant'. Dir que "es sap" és malsonant i "em menge" no ho és pas, és una afirmació subjectiva.
- Use sempre les combinacions valencianes dels pronoms personals àtons.
- Use sempre la paraula *roïn* (i el seu plural, *roïns*) de forma invariable, tant per al masculí com per al femení i, per consegüent, no empre mai *roïna* ni *roïnes*. No use mai la variant formal *roí* (sense *-n*).
- Use els noms *paraula*, *mot* i *vocable* de manera alternativa, però done preferència al primer.
- Use sempre *enguany*, mai *aquest any*.
- Use sempre *l'endemà*, mai *el dia següent*. En els exemples empre *l'endemà* o *el sendemà* segons el parlar que calga reflectir.
- Empre les grafies *dèsset*, *dívuït* i *dènou*, que són les més etimològiques i les més fidels a com es pronuncien els noms dels cardinals citats en quasi tots els parlars valencians. En els exemples, en canvi, faig servir les grafies *díhuit*

i *dèneu* que s'adiuen més a la pronúncia popular. No use en cap cas *disset*, *divuit* i *dinou*.

- Escric les locucions *a voltes*, *a vegades* i *de vegades* de manera alternativa, però done preferència a la primera. No use mai altres locucions equivalents com ara *a pics*, *a cops* o *en ocasions*.
- Escric quasi sempre *més aïna* i només esporàdicament *més aviat* o *més aïnes*. No empre mai altres locucions equivalents com ara *més bé* o *més prompte*, bastant discutibles.
- Pel que fa al femení de *dos*, escric sempre *dues* en el text dels meus escrits i *dos* en els exemples que reflectixen la llengua popular.
- Pel que fa als ordinals, use normalment *cinqué*, *sisé*, *seté* i *vuité* (o *huité*) però, quan ho considere convenient, empre els cultismes *quint*, *sext*, *sèptim* i *octau*. En els exemples use sempre les perífrasis *el que fa cinc*, *el que fa sis*, *el que fa set* i *el que fa huit* i, en alguns casos, els cardinals amb valor d'ordinals: *cinc*, *sis*, *set* i *huit*.
- Use únicament i exclusivament *menfot*. No empre mai *menfotista*, *menfotiste*, *meninfot*, *menisfotista*, *meninfotiste* ni *passota*. De la mateixa manera, use sempre *menfotisme* i mai *meninfotisme* ni *passotisme*.
- Use sempre el femení d'alguns adjectius acabats en *-ent* (*pudent* / *pudenta*, *lluents* / *lluents*, *coents* / *coents*) de la mateixa manera que escric *valent* / *valenta*, perquè considere que és la solució coherent amb el parlar valencià actual.
- Faig servir sempre *avi*, *besavi*, *rebesavi* i els seus femenins, plurals i derivats. La paraula *iaio* i els seus derivats, els use només, si cal, en els exemples.
- Use sempre la paraula *manera* per a expressar la idea de com algú pot fer alguna cosa, de com pot actuar en la vida en qüestions determinades, de com és el seu caràcter, etc. Per a aquest concepte use molt poques voltes *forma* i no use mai *modo*, paraula que, per cert, emprava a bondó Enric Valor.
- No use mai els infantilismes *papa*, *mama*, *iaio*, *iaia*, *pipi*, *caca*, *nono*, *bibi*, *tete*, *teta*, *tata*, etc., a no ser que em calga reproduir en algun exemple el llenguatge infantil o el llenguatge acriaturat que usen alguns adults en determinades ocasions.

- Els plurals dels substantius masculins bisíl·labs i paroxítons acabats en e, que duen la *n* per raons etimològiques, els escric sempre acabats en -ns, grafia que reflectix la pronúncia tradicional valenciana, encara ben viva. Per tant escric: *ase / àsens, cove / còvens, freixe / fréixens, home / hòmens, jove / jóvens, marge / màrgens, orfe / òrfens, orgue / òrguens, rave / ràvens, tave / tàvens, terme / térmens*, etc.
- Use indistintament *darrer* i *últim*.
- Use, majoritàriament, el lèxic valencià tradicional. No obstant, quan considere que és adequat o convenient fer-ho, empre paraules i expressions d'altres zones de la nostra àrea idiomàtica.
- Use els vocables valencians només amb els seus significats tradicionals i evite els significats espuris que actualment se'ls dona a causa de la influència de l'anglès. Així: *agressiu* significa 'violent, que agredix, que ataca, que provoca', no significa 'emprenedor, audaç, dinàmic, actiu'. *Confrontar* significa 'posar dues coses, una al costat de l'altra, per a comparar-les', no significa 'enfrontar'. *Contemplar* significa 'esguardar atentament alguna cosa quedant-se absorbt en la vista d'allò que es mira', 'recrear-se la vista mirant alguna cosa', no significa 'considerar'. *Convencional* significa 'establert per un acord', no significa 'tradicional'. *Corporació* significa 'grup organitzat o associació de persones' (corporació professional –d'advocats, de jutges, de metges, etc.– o corporació religiosa) i també 'organisme públic format per diversos membres' (corporació municipal, ajuntament), no significa 'empresa gran, empresa important'. *Crim* significa 'delicte molt greu, molt important' (en llenguatge popular, és sinònim d'assassinat), no significa 'delicte' en general. *Domèstic* significa 'relatiu o pertanyent a la casa en tant que és seu de la família' no significa 'local' ni 'nacional' ni 'en l'interior del país de què parlem'. *En profunditat* significa 'en un lloc profund', no significa 'de manera minuciosa, detallada, detinguda'. *En viu* forma part de l'expressió "menjar-se algú de viu en viu" que significa 'consumir-ne les forces, la salut, el patrimoni'. La locució *en viu* no significa 'en directe' ni tampoc 'en persona'. Malgrat que el significat 'en directe' ha estat acceptat per l'Institut d'Estudis Catalans i ja l'arregla el DIEC, jo no l'use mai. *Encontre* significa 'acte i efecte d'encontrar o encontrar-se', és a dir, fa referència a persones, animals o coses que es mouen i que se'n troben d'altres que es mouen en sentit contrari, no significa en absolut 'aplec, reunió, trobada, tertúlia o conversa de diverses persones al voltant d'una taula'. *Evidència* significa 'qualitat d'evident'. *Evident* és allò que és perfectament clar a l'enteniment, que no

deixa lloc a cap tipus de dubte. *Evidència* no significa en absolut 'allò que serveix per a provar o establir la veritat d'una cosa'. Açò darrer, en la nostra llengua s'anomena 'prova', encara que en anglés en diuen 'evidence'. *Firma* significa 'signatura', no significa 'empresa'. *Honest* significa 'conforme a la decència; no oposat als bons costums i més particularment a la bona conducta sexual', no significa 'honrat'. *Informal* significa 'mancat de formalitat, que no té formalitat', no significa 'que no actua, que no es comporta, que no és vist d'acord amb les regles socials en ús'. *Santuari* significa 'lloc sagrat, església o capella a on es venera la imatge o relíquia d'un sant i que ha esdevingut centre de devoció i pelegrinatge', no significa 'lloc a on u es pot amagar impunement de la justícia'. *Sever* significa 'no gens indulgent amb les faltes, les febleses' i també 'estricte, rígid, en l'observança d'una llei, d'un precepte, d'una regla', no significa en absolut 'greu, molt important, perillós, difícil de superar o de resoldre'. No hi han malalties severes ni perills severos ni problemes severos, hi han malalties greus, perills importants i problemes difícils de resoldre. *Sofisticar* sempre ha significat 'adulterar, falsificar; fer semblar allò que no és' (mireu l'entrada *sofisticar* del DCVB). Ara significa també –per influència de l'anglès– 'aportar avenços notables (a una cosa o a una disciplina), millorar-la, perfeccionar-la' (mireu la segona accepció de l'entrada *sofisticar* del DIEC). Jo no empre mai eixa segona accepció.

- No use mai el verb *implementar*.
- Empre cultismes, neologismes, xenismes i arcaismes només quan considere que la redacció del text ho exigix.
- Empre sempre la grafia *blog* perquè considere que cal escriure *blog* i no *bloc*, ja que eixe neologisme deriva de *weblog*, vocable format per l'aglutinació de *web log*. També escric *bloguista* i no *bloquista*.
- Les paraules *sandwich*, *ketchup*, *pizza*, *whisky*, *squash*, *flash*, *stop*, *spinnaker*, *striptease*, *show* i *showman* les escric sempre en la grafia que correspon a l'idioma original. Per a les paraules *geisha*, *sushi* i *sashimi*, d'origen japonés, empre la grafia internacionalment acceptada.
- Pose sempre els signes d'interrogació i al començament i al final de la frase. Hi ha qui és partidari de posar-los només al final de la frase i usar els signes invertits únicament en les frases llargues, quan puga haver possibilitat de confusió. Però ¿quan una frase és llarga i quan és curta? Això és una cosa completament subjectiva. Unes persones diran una cosa i unes altres en diran una altra. ¿Quin criteri tan absurd és eixe de "si una frase és llarga" si

no sabem quan és llarga? ¿No és una arbitrarietat dir “si por haver-hi confusió” si, de fet, pot haver-ne per a uns sí i per a uns altres no? Jo, personalment, considere que l’única solució racional per a la nostra llengua és posar el signe sempre al començament i al final, siga com siga la frase de llarga, encara que siga d’una única paraula. Per coherència, ho faig de la mateixa manera amb els signes d’admiració.

- Només escric les denominacions de les categories gramaticals de les paraules (article, verb, nom o substantiu, pronom, adjectiu, adverb, preposició, conjunció, interjecció) quan considere que és convenient fer-ho. La major part de voltes escric, simplement, *paraula* i, esporàdicament, *mot* o *vocable*.

València, 11 de setembre del 2012

2 El catanyol es cura

Pau Vidal [@pauetvidal](https://twitter.com/pauetvidal)

El catanyol es cura. Interferències castellà-català (Barcelona: Barcanova, 2012), pàg. 61-62

El futbol és una mina

EXEMPLE D’ÚS: «La barrera no es mou **suficient** per fer-la repetir.»

ÚS CORRECTE: «La barrera no es mou **prou** per fer-la repetir.»

EXPLICACIÓ: Observeu que el comentarista ha suprimit l’article («no es mou el suficient») perquè té una certa consciència lingüística, però malauradament no prou (i mai tan ben dit). La seqüència cronològica és aquesta: «no es mou prou», «no es mou lo bastant», «no es mou lo suficient», «no es mou el suficient», «no es mou suficient». Del català genuí al *catanglish* per influència primer de l’espanyol i després de l’*spanglish*.

Articulista contumaç

EXEMPLE D’ÚS: «El govern ha fet **el suficient** per sortir de la crisi?»

ÚS CORRECTE: «El govern ha fet **el que calia** / **el mínim** per sortir de la crisi?»

EXPLICACIÓ: L’absurda substitució de prou per suficient genera monstres que no sempre se solucionen igual (i alerta que *suficient* no és pas un mot incorrecte, però sí d’ús força restringit com a adjectiu), el més lleig dels quals és el que ve a continuació:

Xat universitari amb escriptor

EXEMPLE D'ÚS: «Haurien de ser **suficientment** ràpids perquè els altres editors no els passessin al davant.»

ÚS CORRECTE: «Haurien de ser **prou** ràpids perquè...»

EXPLICACIÓ: Una síl·laba contra cinc. Quin motiu es pot tenir per atemptar d'una manera tan flagrant contra el principi de l'economia lingüística? Us imagineu una pancarta que digués «Ja n'hi ha **suficientment!**» o una cançó, «La gallineta ha dit que **suficientment**»? (segurament per imitació, es comença a sentir **freqüentment** en lloc de **sovint**. Defugiu-lo igualment).

3 Carregar les piles

Magí Camps

La Vanguardia, 08/08/2016

<http://www.lavanguardia.com/vida/20160808/403763095096/carregar-les-piles.html>

En aquests moments, ben bé la meitat de la població autòctona està carregant les piles. Fa uns dies, en aquestes mateixes pàgines, Sergi Pàmies apuntava que l'expressió correcta hauria de ser “recarregar les bateries”. Hi estic parcialment d'acord amb la recàrrega, però no amb les bateries, atès que les piles fa molts decennis que funcionen en català, quan la bateria només era la del cotxe. Avui, però, amb l'aparició dels ordinadors i de tots els ginys que ens envolten, la bateria s'ha estès pertot.

Però tornem a la càrrega de piles, expressió que fem servir amb el sentit de recuperar les forces. Com amb les bateries dels mòbils, hi ha persones que amb poc temps en tenen prou, mentre que d'altres necessiten més dies per arribar al cent per cent de la càrrega. Esclar que, malgrat que estiguin carregades fins dalt de tot, les piles també les podem treure, de manera que l'aparell deixa de funcionar. Per això, en sentit figurat, quan algú bada, li diem que es posi les piles.

Sabíeu, però, que aquestes expressions són neologismes? Una nova paraula no és només aquella que neix a partir d'una cosa nova, també ho és un mot o una expressió que ja existia i que adquireix un sentit nou, com aquestes que fan referència a les piles. La [Neolosfera](#), un servei de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA), de la UPF, envia cada dia als seus subscriptors

—de manera gratuïta— un neologisme, documentat en un parell de mitjans de comunicació i amb una petita explicació. Algú pot pensar que aquest sentit de *carregar les piles* ja fa molts anys que es fa servir, però tot i així hi ha diccionaris que encara no el recullen.

Un altre dels neologismes amb què la Neolosfera de l'Observatori de Neologia ens ha obsequiat recentment és *patates braves*. Després de descriure en què consisteixen i com es preparen (amb la variant mediterrània de l'allioli), explica també que hi ha qui en diu simplement *braves*, i aporta aquesta dada: “L’origen d’aquest plat se situa al voltant de l’any 1960, a Madrid, i dos bars, ja desapareguts, es disputen l’invent, Casa Pellico i La Casona”.

Ja ho sabeu, doncs: si entre altres activitats, us cruspiu unes braves en el vostre intent de carregar les piles, sapigau que esteu fent servir paraules noves. Potser no de l’última volada, però són mots i expressions que fa mig segle no els hauríem entès. L’evolució de les paraules té el seu propi ritme, és una història de decennis i de segles i, per posar un exemple, no ha anat mai a la velocitat dels caçadors de Pokémons, que per moltes vacances que facin, no trobaran el temps ni de recarregar la bateria del mòbil.

Alguns dels neologismes proposats recentment per la Neolosfera: [carrusel](#), [masoca](#), [panettone](#), [videotrucada](#), [minijob](#), [coll d'ampolla](#).

4 La llengua necessita estima, tanmateix

Josep V. Font

L’**InfoMigjorn** del 27 de desembre passat duia enllaços a dos articles del blog «Pren la paraula», de Josep Lacreu (cap de la Unitat de Recursos Lingüístico-tècnics de l’Acadèmia Valenciana de la Llengua): [Tanmateix no s’entén](#) i [La llengua necessita carinyo](#). El dos títols són jocs de paraules que anuncien el fons dels articles: molts parlants no saben què vol dir *tanmateix* (el primer article) i era imprescindible incorporar el mot *carinyo* al diccionari valencià (el segon). Com que els articles venien junts, els vaig llegir l’un immediatament darrere l’altre i tot d’una els vaig relacionar; en concret, em va sorprendre la manera tan diferent que tenia l’autor de mesurar cada mot (*tanmateix* i *carinyo*) segons la seua preferència prèvia. Intentaré explicar-ho amb més detall.

Com acabe de dir, el títol de cada article és el seu fons. Més encara, n'és la conclusió i, sospite, el punt de partida. La sensació que em dominava, a mesura que avançava en la lectura, era que els articles eren un tràmit imprescindible per a justificar una conclusió que ja estava decidida abans d'emprendre la investigació. Per començar, Lacreu diu que *tanmateix* «és la paraula més buscada del *Diccionari normatiu valencià*», segons ell «perquè [els usuaris] l'han trobat en molts textos i no han sabut desxifrar-ne el significat, ni tan sols amb l'ajuda d'un context». Admetent com a dada objectiva que siga la paraula més buscada, concloure'n que, en tots els casos, és per ignorància del significat em pareix discutible. Jo consulte cada dia desenes de mots al diccionari i poques vegades és per a saber què volen dir, al més sovint tinc altres motivacions. Sóc l'únic? No em considere tan excepcional.

Pegat el primer pas, el segon és explicar per què tants usuaris desconeixen el significat del mot. La raó és que «no hi ha cap comarca valenciana on es diga espontàniament esta paraula». Em sorprèn que una persona tan ben informada faça aquesta afirmació, perquè jo he sentit dir *tanmateix* espontàniament a molta gent de la meua comarca. Sense eixir de casa ho he sentit moltes vegades. I ho he sentit no sols a gent «de lletres», sinó també a gent «indocumentada», dit amb afecte, vull dir a gent a qui s'ha negat la possibilitat de documentar-se en l'idioma propi. Que se sent poc, en la llengua parlada? D'acord. Que és més habitual sentir a un valencià dir *sin embargo* que *tanmateix*? També d'acord. Però, si anem per aquest camí, acabarem malament. Perquè en poques comarques valencianes sentirem «espontàniament» dir *doncs* en lloc de «pues» (que, si he consultat bé el Cival, ja apareix documentat el 1525, amb valor causal, i el 1611, amb valor consecutiu) o *aleshores/llavors* en lloc de «entonses» (que ja es documenta el 1611, també segons el Cival). I no vull parlar dels milions de catalanoparlants que diuen cada dia (i escriuen en internet, whatsapp, facebook...) «vale» (o «val») i OK.

El fet que *tanmateix* no aparega en els escriptors clàssics del XV també juga en la seua contra, en l'article de Lacreu, encara que el trobem al *Liber elegantiarum* del valencià Joan Esteve (publicat el 1489 però amb la dedicatòria datada el 1472). Aquesta absència no afecta l'altre mot, *carinyo*, que no apareix documentat fins el 1661 (continue citant el Cival). El fet que *tanmateix* siga una forma perfectament catalana i que *carinyo* vinga d'un altre idioma tampoc no sembla importar. Almenys Lacreu reconeix sense ambages l'origen castellà de *carinyo* i no intenta trobar-li una via mossàrab, aragonesa o portuguesa, com han fet altres autors en altres casos.

Però continuem comparant les diferents mesures. Tenim, a favor de *carinyo*, a més de la seua presència innegable en la llengua col·loquial, l'ús que n'han fet alguns escriptors. Però caldria matisar èpoques, contexts i motivacions. No és igual, per posar un exemple, en una novel·la, la veu del narrador que la dels personatges. Tot això s'ha de valorar molt. En qualsevol cas, suppose que està fora de dubte que la quantitat d'autors que fan servir *tanmateix* és incomparablement superior. Però...

L'apel·lació a internet, «la gran finestra de realisme lingüístic», en paraules de Lacreu, també és vàlida per a *carinyo*, però no per a *tanmateix*. Sumant *carinyo*, *carinyet* i *carinyós* hi compta prop de 300.000 vegades. Doncs bé, he escrit *tanmateix* al Google i m'hi apareixen 1.100.000 resultats. (Per cert, el *Diccionari normatiu valencià* no ha incorporat *encarinyar*, malgrat que també s'usa molt i apareix força a internet, com es pot comprovar introduint unes quantes formes verbals.)

Vull aclarir que Lacreu no pretén llevar *tanmateix* del diccionari. És veritat. Però sí que recomana que es facen servir altres solucions: «En valencià, per a introduir una idea que s'oposa parcialment a una altra que s'ha enunciat anteriorment, se solen utilitzar espontàniament fórmules com *però*, *així i tot*, *en canvi*, *a pesar de tot...*» Té raó. I encara se'n fan servir algunes altres... Ell mateix ens en dóna una: «quan ens ve al cap l'expressió *sin embargo* automàticament la reemplacem per *tanmateix*». Sí, molta gent, quan espontàniament pensa «sin embargo», conscient que no és una expressió correcta, li cerca un equivalent i sovint, molt sovint, tria *tanmateix*. I molt bé que fa! També és possible que recórrega a una altra expressió, però això ja dependrà del seu gust, dels seus coneixements i de la seua voluntat. Anàlogament, fugirà de «pues» i de «entonces» quan li vindran al cap «espontàniament».

En aquella primera citació de finals del XV, Joan Esteve dóna a *tanmateix* (escrit *tant mateix*) l'equivalent llatí de *tantundem*, que podríem traduir com 'la mateixa quantitat', 'la mateixa mesura'. Després el sentit anà derivant des d'aquesta 'igualtat en la quantitat' a la 'igualtat en la certesa', equivalent, per tant, a 'certament', 'realment', fins al valor adversatiu que ara se li dóna moltes vegades. Però els valors anteriors no s'han oblidat, com podem comprovar en els diccionaris i com he pogut sentir tota la meua vida a veïns i familiars que ho deien «espontàniament».

I si fa segles *tanmateix* tenia un significat i ara, sense perdre'l, n'ha agafat un altre, quin problema hi ha? Joan Coromines (*Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*) admet aquest desplaçament i opina, sobre el

nou significat: «he sentit dir a algun filòleg que era una creació artificial del llenguatge literari. Això no és veritat». I tot seguit explica que, si bé aquesta nova accepció no apareix als diccionaris fins la dècada de 1920, «no és perquè no existís sinó perquè no s'hi havia prestat atenció».

Coromines, doncs (com tots els diccionaris actuals, inclòs el de l'Acadèmia Valenciana, i com molts, si no tots, els escriptors actuals), era partidari de deixar córrer lliurement *tanmateix*.

No m'estranya, és un mot que tanmateix sap guanyar-se l'estima.

5 El Cercle Vallcorba obre espai web

El Cercle Vallcorba és un grup de professionals de la llengua (filòlegs, correctors, professors) format des del 1995 al voltant del gramàtic Jaume Vallcorba i Rocosa (1920-2010), a la mort del qual el grup va prendre el nom del mestre. El Cercle s'ha dedicat a fer treball intern d'estudi de la llengua; a cridar l'atenció, mitjançant estudis i reports fets públics, sobre algunes actuacions de la Secció Filològica no sempre a l'altura de les seves atribucions com a autoritat lingüística; a editar l'obra gramatical i lingüística completa de Vallcorba, i, més recentment, a prendre posició davant els corrents que propugnen acceptar com a irreversible la castellanització progressiva del català.

El motor del Cercle Vallcorba ha estat sempre defensar la línia de redreçament de la llengua traçada per Pompeu Fabra i continuada pels seus successors, dirigida a establir una llengua estandarditzada, precisa, sòlida i genuïna; una llengua no subordinada a les estructures i el lèxic d'una altra, sinó que tingui un desenvolupament autònom, com les altres llengües normals del món. En el vessant de l'ús social, el Cercle defensa que el català ha de recuperar l'estatus polític, jurídic i efectiu de llengua nacional, de llengua territorial.

L'octubre passat, poc abans de l'aprovació de la reforma ortogràfica, el Cercle Vallcorba va promoure una "Petició a l'Institut d'Estudis Catalans sobre la proposta de reducció de mots amb accent diacrític". Aquella petició, que no demanava anul·lar la norma sinó repensar-la, aplegà, en cosa de deu dies, més de dues mil quatre-centes adhesions, però no fou atesa per l'autoritat lingüística, que va aprovar la nova ortografia pràcticament sense més canvi que el manteniment de l'accent de *sòl*, davant la insistència d'una secció del mateix Institut.

Mogut per l'èxit d'aquesta campanya, el Cercle Vallcorba ha cregut convenient d'establir una comunicació permanent amb els qui hi poden coincidir en la visió del present i el futur de la llengua. A fi d'establir la dita comunicació i per facilitar el coneixement de la seva activitat i de les iniciatives que emprèn, el Cercle anuncia que [ha obert un espai web](#). En aquest espai s'exposen la composició, la trajectòria i els objectius del Cercle; s'ofereix informació sobre Jaume Vallcorba i Rocosa; s'inclouen els documents públics i les novetats del Cercle; es publiquen articles dels membres del Cercle i s'ofereix un espai, titulat "Tribuna oberta", on els lectors del web són convidats a escriure texts i comentaris. Els lectors interessats poden rebre periòdicament un butlletí de les novetats, si ho sol·liciten mitjançant un breu formulari. El Cercle Vallcorba també té presència a la xarxa [Twitter](#).

6 Estalzí

Teresa Tort

Blog *Agafada al vol*, 22/11/2016

<http://blocs.mesvilaweb.cat/ttort/?p=269329>

No podem sobreviure sense el calendari. Estacions, mesos, setmanes, dies i hores són fraccions de temps que marquen el compàs de les accions, perquè als carrers de les ciutats el cicle de la vida resulta invisible.

En canvi, per les carreteres que solquen paisatges intactes es perceben els ritmes naturals. Ara mateix, les vinyes del Garraf s'han tenyit de castany rogenc i de groc ocre i entremig de les fileres de ceps s'estenen llençols de floretes blanques, que fan de contrapunt en una tardor de postal.

Mentrestant, a les cases que tenen foc en terra, abans de cremar els primers troncs, s'ha de netejar el fúnebre de l'estalzí de l'hivern anterior i s'ha de proveir la pila de la llenya. Perquè el pas del temps també el marquen les olors i els costums: l'olor de fusta cremada i el costum d'arrupir-nos davant de les flames quan arriben les tremolors de fred.

Estalzí és un mot dialectal (occidental i rossellonès), segons el diccionari etimològic de Joan Coromines, que ve del llatí *stīllīcīdīum*. Significa el mateix que **sutge**, que el DIEC2 defineix com a 'substància negra dividida en finíssimes partícules que prové de la combustió incompleta de les matèries orgàniques i es diposita en

les xemeneies i els tubs que condueixen el fum'. De fet, encara trobem un parell de variants més per a anomenar aquesta matèria: **sutja** i **estalzim**.

El negre és un color ambivalent: connota la part fosca de la força i, alhora, és un estandard de l'elegància i la sobrietat. Deu ser per això que en la llengua col·loquial tenim força expressions que hi recorren: “negre com la nit”, “negre com l'atza-beja”, “negre com una gola de llop”, “negre com un tió”, “negre com l'estalzi”...

La negror és magnètica, si no és la de les nits dilatades de l'hivern.

Aneu al [blog de l'autora](#) per fer-hi comentaris i veure'n les imatges. Vegeu també les entrades [“A recules”](#) (12/11/2016) i [“Galotxa”](#) (29/11/2016).

7 Llenguatge administratiu (D) (i 3)

Salvador Pardo

Detindre: tindre, mantindre, ocupar, exercir (un càrrec, una representació); cast. *ostentar*.

En un altre sentit, retindre, conservar (el poder, el títol, una propietat).

Aturar: *El jutge detingué l'interrogatori*.

També, limitar la llibertat, impedir d'avançar: *Detindre un sospitós. Detindre una fuga d'aigua*.

Deute. Deute públic, extern, tributari, del Tresor. Deutor -a.

Recordem la inexistència del verb **debitar*, que es pot resoldre amb *deure*.

Devengar:* vegeu **meritar, més endavant.

Devolució: retorn, restitució. *Devolució d'ingressos indeguts*. Devolutiu -iva.

Dictar: emetre, pronunciar. *Dictar sentència* (en apel·lació). Dictaminar, pronunciar-se, resoldre (sobre).

Dictamen de conformitat.

Dient: qui diu, proposa o exposa una cosa, un fet, un preu. També **deïdor -a** (cast. *dicente*). Deïdor també és adjectiu: *Això no és una cosa deïdora*.

Dicable: que es pot dir.

Difamar, difamació. Difamatori -òria.

Diferent: fixem-nos en el règim preposicional d'aquest adjectiu, *de*, no pas *a*.

Diferir: demorar, endarrerir, retardar, dilatar o ajornar. *Diferir el pagament d'un deute.*

Directiu -iva: persona o organisme que té la missió de dirigir.

Directiva: norma d'un organisme internacional, creació jurídica de l'ordenament comunitari.

Directriu: línia que servix de guiatge.

Discórrer només indica activitat mental; per tant: *La manifestació transcorre amb normalitat. El riu corre (o transcorre) per la vall.*

Discriminació positiva: tracte de favor per evitar la discriminació d'un col·lectiu.

Disfrutar (verb admés pel DNV, però no inclòs en el DIEC): gaudir, ser beneficiari, usufructuar, fruir. *Disfrutar* té tradició oral. Cast. *disfrute*: **gaudi, gaudi-ment**, benefici, usdefruit. *Goce y disfrute*: **gaudi i fruïció, ús i gaudi.**

Solució a altres accepcions: divertir-se, fer ús (de les vacances, d'un permís), delectar-se, recrear-se, passar-ho bé, xalar, esbargir-se. *Es delecta escoltant música. Tenir unes condicions favorables* (bona salut). *Disposar* (de xofer, d'una posició còmoda). *Es beneficia de. Es recrea contemplant obres d'art, un paisatge. Paladejar, assaborir* (un menjar o una beguda).

Disposar: decidir, fixar, regular: *D'acord amb el que disposa l'article X.* Dictaminar, resoldre, establir, decidir, acordar (òrgan col·legiat).

Posar una cosa o un conjunt de coses en un cert ordre. *Disposaran els altaveus a la sala per a la conferència.*

Disposar de (una cosa): tenir la possibilitat de servir-se'n. *Ja disposem de capital per constituir el negoci. Poguérem disposar de la casa que tenia ella a la plaça Major.*

Disposat -ada, dispost -a. *Un home disposat o dispost a tot* (que s'hi presta, hi està prompte). *Sempre dispuestos (promptes o disposats) a criticar.*

Distribuir; distribuïdor -a.

Dol: malícia emprada en la comissió voluntària d'un fet punible. Engany, maquinació fraudulenta, frau. Cast. *de mediar dolo*: si hi ha dol.

També: dolor, aflicció, senyal exterior, seguici fúnebre, període en què es manifesta dolor per una desgràcia, per la mort d'algú. *Decretaren dos dies de dol per l'accident.*

Dolós -osa. Punible.

Dot (*m*): aportació de béns que fa la muller al marit orientada al sosteniment de les càrregues matrimonials. **Aixovar**.

Facultat o qualitat que distingeix algú: *Un orador reconegut pel seus dots de res-posta*.

Dubte. Sens dubte. Posar en dubte. “No et càpia dubte”: ja en pots estar segur(a). Dubtós -osa.

Locucions llatines

De facto: de fet i no de dret (oposada a **de iure**). Govern **de facto**. Habitants **de facto**.

De iure: de dret. Govern legal, **de iure**. Habitants **de iure**.

REMINISCÈNCIES

8 La llar de foc

Josep Badia i Torras

Blog *El clot de les Ànimes*, de Jordi Badia i Pujol, 01/07/2016

<http://blocs.mesvilaweb.cat/jbadia/2016/07/01/la-llar-de-foc/>

Heus aquí una altra [imatge](#) d'infantesa del meu pare, en Josep Badia i Torras. Si aneu amb pressa, no hi entreu, a la llar de foc de cal Badia. Però si teniu deu minuts per a assaborir aquestes ratlles, estic cert que us hi sentireu tan aculivats que us recarà de sortir-ne. Després de tota la descripció, tan rica i primfilada, els cinc paràgrafs finals potser us faran pensar i somriure. —Jordi Badia i Pujol

No us penséssiu pas que la llar de foc de casa meva és una peça espaiosa i notable, com les dels castells, les cases sumptuoses de la ciutat o les masies dels grans propietaris. És simplement una estança acollidora i pràctica de no pas més de vuit metres quadrats.

És situada, com correspon, al centre de la casa. A mà esquerra del passadís que arrenca del rebedor de la primera planta, separada de la cuina per un envà, rep la claror de ponent per una mitja finestra que comparteixen ambdues peces de la casa. A l'envà que separa les dues «cuines» —la del foc a terra i la dels fogons— hi veureu una finestreta al capdamunt, amb un petit marc de dos pams que sosté una bombeta que al vespre dóna claror a les dues estances. Cal estalviar electricitat.

L'entrada a la llar de foc no té porta perquè la xemeneia tingui més tiratge. En dies d'hivern molt rigorós, es tanca la que aïlla el corredor del rebedor. A mà dreta hi trobareu el «racó de la llenya», emparat per una fusta d'un metre d'alçada. La cambra de la padrina és a tocar de la llar i és la peça més calenta de la casa (per això va rebre aquesta destinació).

Al racó de la llenya hi veureu bona provisió tot l'any, però sobretot a l'hivern: un garbó de sarments, o mig costal de branques de pi, o un feix de rama d'olivera, ja espolsada de la fulla pel bestiar; i tot plegat, apuntalat per un parell de buscalls d'ametller o d'alzina, o de pi, o alguna soca estellada d'olivera. Tot s'aprofitava per fer foc en aquells temps en què no hi havia ni butà ni gas natural. A pagès també era impensable la calefacció, que —alimentada amb carbó— tot just començava a formar part dels luxes dels senyors de ciutat.

A l'hivern tothom té la consigna de pujar una cosa o altra per cremar quan hom es retira cap al pis. Al vespre, no és pas qüestió de passar ànsia que la llenya no s'acabi, i encara n'ha de quedar per a encendre el foc l'endemà de matí, que la rellentor de la nit humiteja la llenya encara que sigui a cobert.

Mentre no fa fred, a la llar de foc només hi intervenen les dones, que el mantenen sempre encès per tenir aigua calenta a l'olla gran de ferro colat (que penja dels clemàstecs, al bell mig de la xemeneia) i per fer brases (que es traslladen als fogons amb una pala de ferro de mànec llarg per a cuinar). Si sobren brases, s'apaguen amb una altra olla vella que hi ha sota el banc, tapant-la amb una tapa de ferro, per guardar el carbó.

La boca del foc a terra és senzilla, amb forma de piràmide truncada. N'arrenca una xemeneia fins al carener de la teulada. Vora la boca de la xemeneia hi ha un relleix de mig pam, per a posar-hi les teies, els llumins i alguna palmatòria

amb un tros d'espelma, no pas prou ampla per a cabre-hi adornaments ni res que s'hi assembli.

A l'ampit de la finestra hi trobareu el manxó per a avivar el foc, quan s'arriba enfredorat de fora. A tres cares dels envans hi ha adossat un banc per a seure. Al cantó del nord, el banc és de caixa, amb una tapa amb frontisses. Serveix per a guardar-hi estris que no estan en actiu: un trespeus de ferro i la paella foradada de torrar castanyes per Tots Sants; una pala ampla per a plegar la cendra, uns molls llargs, unes torradores de filferro caragolat per a torrar pa...

Del ferro amb angle que hi ha a la llar de foc, n'hi ha constància al dietari del pare: «Fou comprat a ca l'Armengou de Manresa, pesa ... quilograms i va costar ... pessetes.»

A la paret del cantó de sol ixent, hi ha penjada una post prou gran per a fer de taula a l'hivern. Ens servíem d'aquesta taula plegable per esmorzar, per sopar i, si el fred era molt rigorós, fins i tot per dinar. És collada a la paret amb dues frontisses molt revingudes i té penjades dues potes que la sostenen quan està parada per l'altre extrem. Ben atapeïdes, hi poden seure tot al volt cinc persones; els altres menjaran amb el plat als dits, a prop del foc, asseguts a l'altre banc o a l'escambell gran. Quan s'acaba l'àpat, es plega la taula i tothom es pot posar més còmode.

Ja veieu si és senzill i humil, tot plegat. Però si us he descrit la llar de foc de la meva casa pairal no és pas per cap singularitat arquitectònica ni artística, sinó perquè allà és on la família, i fins els mossos, estàvem més junts i més units, grans i xics, amb dret d'escoltar i conversar en les llargues vetllades de l'hivern.

Amb raó, en català antic, fogar —o simplement foc— era sinònim de família. Trobareu en papers vells que aquest terme es fa servir per a fer el recompte de cases habitades o de famílies d'un poble.

A casa, la llar també era el lloc de la pregària en comú els vespres de tot l'hivern, des de Tots Sants a Sant Josep. La padrina hi menava el rosari cada dia, fins que el meu germà gran i després jo en prenguérem el relleu. Fins i tot, en temps de guerra —com que el lloc era discret— es practicava aquest devot —i aleshores clandestí— costum.

A la llar de foc vaig aprendre moltes coses del pare i de la padrina, vaig conèixer moltes històries dels meus avantpassats i hi vaig passar bones estones.

Si s'hi varen resar tants centenars de pregàries i va ésser escola de tantes bones lliçons i consells, penso que es pot ben dir que la humil llar de foc de la meva casa pairal és beneïda, i que fou de veritat el cor de la casa.

9 Tots els dubtes: pronoms (5)

Rudolf Ortega @Rudolf_Ortega

[Tots els dubtes. Una gramàtica del català a l'abast](#) (Barcelona: RBA La Magrana, 2014)

Pronom neutre | PRONOM FEBLE *HO*

El pronom *ho* l'anomenem neutre perquè, de fet, no té antecedent en forma personal, sinó que aquest antecedent és més aviat una idea, un concepte o tota una frase anterior. I la funció que farà amb relació al verb serà de complement directe. Suposem que ens donen una bona notícia, d'aquelles que no ens podem creure: *M'han dit que m'apujaran el sou, però no m'ho empasso*. El pronom *ho*, per dir-ho així, està substituint la idea anterior, és a dir el possible augment de sou, i per tant poc importaran el gènere i el nombre; vet aquí que en diguem neutre. Un altre exemple: *Ucraïna ho té complicat, a Crimea*; altre cop, el pronom fa referència a una idea, o un concepte, que en aquest cas fins i tot està elidit i el donem per fet ateses les informacions procedents de Kíev.

Ortogràficament, els canvis que afecten aquest pronom són mínims, simplement separarem el verb i el pronom amb un guionet en el cas que el col·loquem al darrere: *ho / -ho*.

Pronom adverbial emblemàtic | PRONOM FEBLE *HI*, 1

El pronom *hi* és un superpronom: deixeu-lo sol, i veureu com se'n surt. Qualsevol adverbi o construcció precedida d'una preposició (tret de *de*) poden ser substituïts pel pronom *hi*, que s'adapta a qualsevol circumstància de lloc, direcció, mitjà, finalitat, companyia o instrument. A tall d'exemple, podem imaginar Bush, a la trobada de les Açores, dient a Blair i a Aznar: «Vinga, anem a l'Iraq!», i l'un que respon: «Sí, anem-hi!» (direcció), i l'altre: «Segur que hi tenen armes de destrucció massiva» (lloc).

De vegades, però, pot passar que l'antecedent no porti preposició, però hi acabem posant *hi* perquè així ho demana el verb del qual depèn el pronom; és el verb qui condiciona l'aparició del pronom, mentre que l'antecedent l'omple de significat. Posem que Bush i Blair parlen en privat. Blair no ho veu clar, i troba que necessiten algun altre líder mundial que els secundi: «I l'Aznar?», diu a Bush, «Ja hi has parlat?». Com veiem, *l'Aznar* no pertany a cap complement preposicional anterior, però *parlar* demana una preposició (*parlar amb*), i per tant el pronom adequat haurà de ser *hi*. I Bush que respon: «No encara, però

és de la broma i segur que s'hi apunta», on l'antecedent està sobreentès (la guerra) i el verb demana també preposició (*apuntar-se a*).

Pel que fa a l'ortografia, només tindrem dues formes del pronom *hi*: tal qual si va davant del verb i amb guionet si va al darrere: *hi* / *-hi*.

Il·lustració de Jordi Soler

Veure-hi i tocar-hi | PRONOM FEBLE *HI*, 2

Com el pronom *en*, també la forma *hi* està passant per moments difícils, ja que se'l fa desaparèixer d'una manera més que preocupant. Posem que els amics han planificat una excursió de motxilla i xiruca. El pla no us fa el pes, però ells hi insisteixen: «Aniràs o no?». Altra vegada, com passava amb el pronom *en*, la desaparició del pronom ens deixa orfes d'informació, ja que, si no hi posem el pronom, almenys convé mantenir el complement: *Hi aniràs?*, o bé: *Aniràs d'excursió?*

L'omissió del pronom ha anat però encara més lluny. En alguns casos, el pronom *hi* no s'usa per substituir algun tipus de complement, sinó que la llengua l'ha acoblat a una determinada forma verbal per atorgar-li un significat específic, una accepció nova; per aquest motiu, no és el mateix *tocar* (és a dir, percebre amb el tacte) que *tocar-hi* (és a dir, demostrar una certa agudesa mental). Passa el mateix amb *veure*: com a verb transitiu que és, pot dur al darrere

qualsevol cosa visible —veure un partit, veure una posta de sol—, però si l'enllacem amb el pronom *hi*, *veure-hi*, es converteix en intransitiu, i no importarà el que puguem veure, sinó senzillament si tenim capacitat de visió o no. Ens poden embenar els ulls abans de fer-nos una sorpresa i preguntar-nos: «Hi veus?», de manera que només hi haurà dues respostes possibles, o sí o no, però en qualsevol cas aquesta pregunta no podrà ser només un trist «Veus?».

I sobretot —sisplau, sisplau, sisplau—, que no desaparegui el pronom *hi* en la forma *haver-hi*. És cert que ningú no diu *ha* en lloc de *hi ha*, però massa sovint el pronom s'evapora en companyia de fórmules perifràstiques amb altres verbs entremig. És doncs: *Demà hi podria haver pluges*, i no: *Demà podria haver pluges*. I és: *Hi hauria d'haver més llet*, i no: *Hauria d'haver més llet*.

Podeu llegir les entregues anteriors d'aquesta sèrie sobre els pronoms als **InfoMigjorns** [1.304](#), [1.306](#), [1.308](#) i [1.310](#).

10 Llengua, Societat i Comunicació

Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació (Universitat de Barcelona)

Sumari del núm. 14 (2016): L'ensenyament i l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura inicials

[Accés als articles en PDF](#)

Montserrat Fons. L'ensenyament i l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura inicials

José Lino Barrio Valencia. La pràctica compartida: així ensenyo jo

Isabel Solé Gallart. L'aprenentatge de la lectura en els lectors debutants... i el seu ensenyament

Ana Teberosky. Escriure per aprendre

Maria Rosa Gil Juan. Interpretar i millorar les escriptures infantils: dificultats i reptes

Anna Marzà, Isabel Ríos. La reflexió interlingüística a l'educació infantil, una eina per a l'aproximació a la llengua escrita

Emilia Ferreiro. Idees infantils sobre l'autor, els personatges i el narrador

Liliana Tolchinsky-Brenman, Cristina Castillo- Colom. Les percepcions de mestres i experts sobre la qualitat dels textos

Ana Teberosky, Maria-Josep Jarque. L'aprenent de llengua quan aprèn l'escrit

Mireia Pérez Peitx. El pensament sobre l'ensenyament i l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura durant la formació inicial dels mestres

Enllaços d'interès

Recull de premsa

11 Enllaços

- ▶ Carles Segura, ["La Gramàtica de les Construccions aplicada a l'aprenentatge de llengües: el cas de la construcció EN-PARTITIVA en català"](#) (*Mirabilia/Mediterranean and Transatlantic Approaches to the Culture of the Crown of Aragon*, núm. 4, 2016)
- ▶ ["Castelló destinarà 35.000 euros a la promoció del valencià en 2017"](#) (*Levante-EMV*, 05/12/2017)
- ▶ ["L'Ajuntament de València subvencionarà entitats que fomenten l'ús de la llengua en l'àmbit cultural"](#) (*El Punt Avui*, 20/12/2016)
- ▶ ["Els ajuntaments de la Franja declaren el català com a llengua d'ús preeminent"](#) (*Lliure i Millor*, 12/11/2016)
- ▶ Xesca Oliver Crespí, ["15 anys de Carta europea de llengües, 15 anys d'incompliments"](#) (*Núvol*, 15/11/2016)
- ▶ ["Radiografia de l'estat del català als Països Catalans"](#) (*VilaWeb*, 16/11/2016): vegeu quanta gent l'entén, el sap parlar o el té per llengua habitual a cada territori del país.
- ▶ Josep Catà, ["El consum de webs en català creix fins al 54,5%"](#) (*El País*, 16/11/2016). Les deu pàgines web més visitades a Catalunya tenen versió en català.
- ▶ Abelard Saragossà, ["L'ús del valencià, mirada al present i al futur. Reflexions per a un valencianisme transversal i majoritari"](#). Article publicat en el [número 3 de la revista Aula de Lletres Valencianes](#).

- ▶ Teresa Tort, [“El multilingüisme en blanc i negre”. Notes, observacions i cabòries](#) (*Lliure i Millor*, 16/11/2016)
- ▶ Alba Barat Vilà, [“Pompeu Fabra reviu en terra catalana”](#) (*Núvol*, 17/11/2016), sobre la [Ruta Pompeu Fabra](#)
- ▶ ‘Lectio Ultima’ de Josep Maria Terricabras: [“Cada dia em fa patir més aquesta decadència lingüística”](#) (*VilaWeb*, 19/11/2016)
- ▶ Enric Gomà, [“Tot correcte”](#) (*Núvol*, 10/11/2016), sobre els eufemismes (participació a la taula rodona “La neologia no espontània”).
- ▶ Abelard Muñoz, [“Les escoles pioneres en valencià”](#) (*La Veu del País Valencià*, 09/11/2016)
- ▶ Bernat Joan i Marí, [“Educació en català: repte pendent”](#) (dBalears, 15/10/2016)
- ▶ Gustau Nerín, [“Manifest en favor del doblatge en català”](#) (*El Nacional*, 23/11/2016)